

som en Overgængslov, hvis yderligere Udvikling det ikke behøves udtryffeligen at forbeholde Fremtiden, og at Kjøbstædernes Fortrin til de mere udviklede Haandværksfrembringelser og til den egentlige Handelsomsætning er begrundet i Forholdenes eget naturlige Medfør, og derfor ogsaa vil gjøre sig gjældende under enhver Lovgivning, finder det ikke tilstrækkelig Grund til nu at bestride Forfrister, der maade betragtes som Led i Lovens hele System, og hvori mange Medborgere ville see en Betryggelse.

Derimod er der et Spørgsmaal inden for selve dette System, som trænger til nærmere Overveielse. Den Bestemmelse, som forbyder Nedsættelsen af Haandværkere inden en Meils Afstand fra nærmeste Kjøbstad (S. 28), undtager nemlig derfra ikke blot alle de Næringsbrug, som hidtil kunde drives paa Landet uden Bevilling, men en heel Deel andre, navnlig opregnede Haandværk, saa at det ikke kan nægtes, at Reglens Virksomhed derved betydelig indskrænkes. Herimod har Udvalget Intet at erindre, da det anseer det for retfærdigt, at Landboerne saavidt muligt i deres egen Midte skulle kunne finde, hvad de trænge til, uden at behøve derom at ty til Kjøbstæderne. Dermed er imidlertid Landboernes Krav steet Fyldst; de kunne i og for sig ingen retlig Interesse have i, at Landhaandværkerne tillige skulle kunne arbejde for Kjøbstadborgerne. Derimod maa Udvalget fra Statens — fra selve Lovgivningens Standpunkt finde det aldeles utilfredseligt, om Landhaandværkerne i Kjøbstædernes Omkreds skulde indskrænkes til ene at arbejde for Landboere, fordi dette vilde være et Brud paa den retfærdige Ligeberettigelse, der maa være Lovens Formaal, og paa det gennem samme gaaende Grundprincip, at Enhver, som erkendes berettiget til at udøve en Næringsvei, deri frit skal kunne udvikle og udvide sig saa vidt, som hans Kræfter tillade. Men denne Lighed i Rettigheder, som Retfærdigheden kræver, fordrer paa den anden Side ogsaa Lighed i Byrder, og at denne ikke finder Sted i Concurrencen mellem Landhaandværkerne og Kjøbstadhaandværkerne har altid været disses væsentligste Indvending mod Næ-

ringsfriheden. Herved maa det nu vistnok ikke tabes af Sigte, at den strengt gennemførte Fordring, at alle Landsbyhaandværkeres Boliger skulle sættes i Bygningsafgift, netop har til Formaal at tilvejebringe Lighed i Arbejdsvilkaarene mellem disse tvende Classer af Næringsbrugere, og forsaavidt man derimod paaberaber sig Forfjellen i de almindelige communale Byrder, overseer man, deels, at disse for Kjøbstadhaandværkerne, som for alle andre Kjøbstadbeboere, vederlægges ved de større communale Goder, som de have fremfor alle dem, der boe paa Landet, deels, at de Landhaandværkere, hvis Bedyft maatte opnaae større Betydning, sikkert herefter af deres egen Commune ville blive beskattede paa Formue og Leilighed i en ganske anden Udstrækning, end hidtil har kunnet være Tilfælde. Der bliver i denne Mellemlægning saaledes i Virkeligheden ikke Andet tilbage, end Næringsstatten, som vel er en communal Afgift og vel i sit Væsen kun er en uheldig Form for en Deel af Beskatningen paa Formue og Leilighed, men dog staaer som en egen Afgift, der paahviler Haandværkerne i de fleste Kjøbstæder, men ikke Landhaandværkerne, og som Udvalget saa meget mindre skal foreslaae overalt at paalægge disse, som der kunde reises vægtige Tvivl om denne Stats Hensigtsmæssighed. I Concurrencen mellem begge Slags Næringsbrugere er dette Moment imidlertid aldeles betydningløst, saasnart de ere adskilte ved en længere Afstand, da Beliggenheden har en langt overveieende Indflydelse paa et Næringsbrugs Fremgang og Udbytte; men i Kjøbstædernes umiddelbare Nærhed kan det have sin Betydning, og det saa meget mere, som det kun er ganske enkelte Kjøbstæder, som i deres egne Jorder paa alle Sider have et virkeligt „Læbælte“, medens ved de fleste af dem Grundstykker, der høre til et Landdistrikt, støde umiddelbart op til — paa sine Steder endog gaae ind i selve den bebyggede Deel af Staden. Her vilde altsaa Haandværkere kunne nedsætte sig, som i Virkeligheden vare Kjøbstadhaandværkere, fordi de boe i eller saa godt som i selve Kjøbstaden, og arbejde fortrinsviis eller endog udelukkende